

Ronde 3

Eline Decraene
Universiteit Gent
Contact: eline.decraene@ugent.be

Woordenschat in dialoog: interactief voorlezen met meertalige kinderen in het eerste en tweede leerjaar (groep 3 en 4)

1. Inleiding

Onze samenleving wordt steeds diverser, en dat zie je terug in de klas. Scholen worden talig en cultureel rijker, wat zowel uitdagingen als kansen met zich meebrengt. Een van de belangrijkste doelen van ons onderwijs is het bevorderen van Nederlandse taalvaardigheid. Tegelijkertijd ervaren veel meertalige kinderen daar moeilijkheden mee, in het bijzonder met het verwerven van een rijke Nederlandse woordenschat. Maar wat als we meertaligheid niet alleen als een obstakel zien, maar ook als een troef? Tijdens deze presentatie ontdek je hoe interactief voorlezen kan ingezet worden om bij te dragen aan woordenschatverwerving, waarom het zo effectief is en hoe je meertaligheid daarbij kunt benutten.

2. De kracht van interactief voorlezen voor woordenschatontwikkeling

Interactief voorlezen biedt een rijke context voor taalverwerving, waarin kinderen actief betrokken worden bij het verhaal. Hoewel het vaak wordt ingezet in de kleuterklas, is het ook in het lager onderwijs een effectieve aanpak voor woordenschatontwikkeling (August e.a. 2018; Vanparys e.a. 2024). Interactief voorlezen gaat verder dan alleen het voorlezen en richt zich op het stimuleren van interactie, waarbij open vragen worden gesteld, voorspellingen worden gedaan en verbanden worden gelegd met de leefwereld van de kinderen (Mol e.a. 2009).

Onderzoek toont aan dat interactief voorlezen de verwerving van nieuwe woorden bevordert (Grøver e.a. 2022; Gonzalez e.a. 2024; Vanparys e.a. 2024). Prentenboeken vormen vaak het uitgangspunt, maar ook informatieve teksten of krantenartikelen kunnen worden gebruikt. Visuele ondersteuning via afbeeldingen of voorwerpen vergemakkelijkt het begrijpen en onthouden van woorden. Herhaling speelt hierbij een sleutelrol (Butler 2019). Herhaling kan worden ingebouwd door woordenschat op verschillende momenten aan bod te laten komen tijdens interactief voorlezen. Vooraf worden woorden geïntroduceerd en voorkennis geactiveerd. Tijdens het lezen worden betekenissen verkend in context. Na het lezen worden woorden opnieuw gebruikt in

andere situaties, wat duurzame verwerving bevordert (Zucker e.a. 2019). Ook herhaald voorlezen van hetzelfde verhaal verdiept het begrip en versterkt de woordenschat (Gonzalez e.a. 2024; Vanparys e.a. 2024). Essentieel is dat kinderen voldoende kansen krijgen om nieuwe woorden zelf te gebruiken (Vanparys e.a. 2024). De leraar speelt hierin een cruciale rol. Door goed te luisteren naar de antwoorden van de kinderen en hier flexibel op in te spelen, wordt de interactie afgestemd op hun noden (Deshmukh e.a. 2022).

Naast woordenschatontwikkeling biedt interactief voorlezen nog tal van andere voordelen. Zo bevordert het de ontwikkeling van socio-emotionele en socio-cognitieve vaardigheden, zoals perspectiefname en het herkennen van emoties en opvattingen van personages. Daarnaast draagt het bij aan de ontwikkeling van narratieve vaardigheden, grammatica en kennisopbouw over de wereld (Grøver e.a. 2023).

3. Meertaligheid als hefboom

Hoewel interactief voorlezen effectief is voor alle kinderen, boeken kinderen met een beperktere woordenschat vaak minder vooruitgang dan hun leeftijdsgenoten. Dit wordt het mattheuseffect genoemd. Meertalige kinderen starten vaak met minder woordenschatkennis in de instructietaal, waardoor ze via interactief voorlezen ook minder woorden oppikken. Dit vergroot de kloof tussen meertalige kinderen en moedertaalsprekers (Dickenson e.a. 2019; Vanparys e.a. 2024). Daarom rijst de vraag: hoe kunnen we meertalige kinderen het beste ondersteunen in het sterker ontwikkelen van hun Nederlandse woordenschat binnen de context van interactief voorlezen?

Onze studie onderzocht de rol van de thuistaal tijdens interactief voorlezen. Verschillende studies tonen aan dat het geven van de betekenis van woorden in de thuistaal van de kinderen een effectieve manier is om woordenschatverwerving in een nieuwe taal te stimuleren (Leacox & Jackson 2014; Méndez e.a. 2015). Toch is onderzoek hierover niet eenduidig en richtten studies zich vooral op Spaans-Engelse tweetalige kinderen (Gonzalez e.a. 2024), waardoor de toepasbaarheid van deze bevindingen in Nederlandstalige klassen onzeker blijft, zeker wanneer leraren de thuistalen van hun leerlingen niet spreken. Ook is er nog weinig bekend over hoe technologie hierbij kan ondersteunen.

Om hier meer inzicht in te krijgen, vergeleek onze studie drie aanpakken van interactief voorlezen: een volledig Nederlandstalige aanpak en twee meertalige varianten. In de eerste meertalige conditie werden kinderen aangemoedigd om, naast in het Nederlands, ook in hun thuistaal over de woordenschat te communiceren, bijvoorbeeld door verbanden te leggen met hun leefwereld, woorden te vertalen of betekenissen uit te leggen. In de tweede meertalige conditie gebeurde dit eveneens, maar met ondersteu-

ning van technologie: de voorlezer gebruikte een tablet of laptop waarop vertalingen en uitleg van woorden in de thuistaal te horen waren.

Deze studie laat zien dat de thuistaal van meertalige kinderen op een eenvoudige manier geïntegreerd kan worden tijdens interactief voorlezen. Belangrijk is dat de thuistaal geen barrière vormt, maar net een hulpmiddel kan zijn om de Nederlandse woordenschat te versterken. Door de interactie in de thuistaal steeds terug te koppelen naar het Nederlands, blijft het gesprek toegankelijk voor alle kinderen en de leraar.

Tijdens de presentatie worden de gebruikte aanpak en de resultaten van deze studies verder toegelicht.

Referenties

- August, D., L. Artzi, C. Barr & D. Francis (2018). "The moderating influence of instructional intensity and word type on the acquisition of academic vocabulary in young English language learners". In: *Reading and Writing*, 31 (4), p. 965-989.
- Butler, Y.G. (2019). "Teaching vocabulary to young second-or-foreign-language learners: What can we learn from the research?". In: *Language Teaching for Young Learners*, 1 (1), p. 4-33.
- Deshmukh, R.S., J.M. Pentimonti, T.A. Zucker & B. Curry (2022). "Teachers' use of scaffolds within conversations during shared book reading". In: *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, 53 (1), p. 150-166.
- Dickinson, D.K., K.T. Nesbitt, M.F. Collins, E.B. Hadley, R. Newman, B.L. Rivera, H. Ilgez, A. Nicolopoulou, R.M. Golinkoff & K. Hirsh-Pasek (2019). "Teaching for breadth and depth of vocabulary knowledge: Learning from explicit and implicit instruction and the storybook texts". In: *Early Childhood Research Quarterly*, 47, p. 341-356.
- Gonzalez, J.E., H. Kim, J. Anderson & S. Pollard-Durodola (2024). "The effects of a science and social studies content rich shared reading interventions on the vocabulary learning of preschool dual language learners". In: *Early Childhood Research Quarterly*, 66, p. 34-47.
- Grøver, V., V. Rydland, J.E. Gustafsson & C.E. Snow (2022). "Do teacher talk features mediate the effects of shared reading on preschool children's second-language development?". In: *Early Childhood Research Quarterly*, 61, p. 118-131.
- Grøver, V. C.E. Snow, L. Evans & H. Strømme (2023). "Overlooked advantages of interactive book reading in early childhood? A systematic review and research agenda". In: *Acta psychologica*, 239. Online raadpleegbaar op: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0001691823001737>.

- Leacock, L. & C.W. Jackson (2014). "Spanish vocabulary-bridging technology-enhanced instruction for young English language learners' word learning". In: *Journal of Early Childhood Literacy*, 14 (2), p. 175-197.
- Méndez, L.I, E.R. Crais, D.C. Castro & K. Kainz (2015). "A culturally and linguistically responsive vocabulary approach for young Latino dual language learners". In: *Journal of Speech, Language and Hearing Research*, 58 (1), p. 93-106.
- Mol, S.E., A.G. Bus & M.T. de Jong (2009). "Interactive book reading in early education: A tool to stimulate print knowledge as well as oral language". In: *Review of Educational Research*, 79 (2), p. 979-1007.
- Vanparys, S., E. Decraene & H. Van Keer (2024). "Read with Me, I will Learn Words: Effects of an Interactive Book Reading Intervention on First Graders' Expressive Target Vocabulary". In: *Early Childhood Education Journal*, p. 1-12.
- Zucker, T.A., M.S. Carlo, S. Landry, S.S. Masood-Saleem, J.M. Williams & V. Bhavsar (2019). "Iterative design and pilot testing of the developing talkers tiered academic language curriculum for pre-kindergarten and kindergarten". In: *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 12 (2), p. 274-306.
-